

Ομιλία του Θ. Σκυλάκη* Η πράσινη επιχειρηματικότητα, έχει δύο όψεις. Η μία αφορά την αυτονόητη υποχρέωση των επιχειρήσεων να σέβονται το περιβάλλον και την κοινωνικά υπεύθυνη επιλογή της ανάληψης περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών, την οποία όλο και περισσότερες επιχειρήσεις σήμερα υιοθετούν.

Η δεύτερη για την οποία και θα μιλήσουμε σήμερα αφορά την αξιοποίηση επιχειρηματικών ευκαιριών -με στόχο το επιχειρηματικό κέρδος- σε τομείς και δραστηριότητες που ωφελούν με κάποιο τρόπο το περιβάλλον.

Η πτυχή αυτή της πράσινης επιχειρηματικότητας αποκτά σήμερα και στα επόμενα χρόνια όλο και μεγαλύτερη αναπτυξιακή σημασία, σε ολόκληρο τον κόσμο και ειδικότερα στις περισσότερο ανεπτυγμένες οικονομίες.

Τρεις είναι οι δυνάμεις που δημιουργούν τις νέες αυτές επιχειρηματικές ευκαιρίες στο χώρο της πράσινης οικονομίας:

1. Η μεγάλη άνοδος των τιμών των υδρογονανθράκων.

2. Οι οικονομικές παρενέργειες του διεθνούς πολιτικού ανταγωνισμού στο χώρο της ενέργειας. Τόσο οι πρωτοβουλίες των χωρών που εισάγουν ενέργεια που επιδιώκουν να

αποκτήσουν ενεργειακή ασφάλεια, όσο και αυτές των χωρών που εξαγωγή ενέργεια, οι οποίες επιδιώκουν να διασφαλίσουν τους διαδρόμους που θα τους επιτρέψουν να διοχετεύσουν στις αγορές -με τους καλύτερους δυνατούς όρους- το πλεόνασμα ενεργειακών πόρων που διαθέτουν.

3. Οι ανθρωπογενείς κλιματικές αλλαγές, οι οποίες επέρχονται ταχύτερα απ' ό,τι υπολογίζαμε, προκαλώντας σοβαρές, παγκόσμιες περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις.

Πριν προχωρήσω στα θέματα της κλιματικής αλλαγής θα αναφερθώ σύντομα στην άνοδο των τιμών των καυσίμων καθώς η ταχύτατη και απρόβλεπτη επέλευσή της, έχει αιφνιδιάσει όχι μόνο τους καταναλωτές και τις κυβερνήσεις αλλά και τις επιχειρήσεις σε ολόκληρο τον πλανήτη. Σχεδόν κανένας δεν περίμενε τις σημερινές τιμές πριν δύο ή τρία χρόνια. Αντίθετα όλες οι προβλέψεις του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας μιλούσαν για αφθονία προσφοράς και μικρή και ελεγχόμενη άνοδο των τιμών μέχρι τουλάχιστον το 2030. Ακόμα και σήμερα που έχουμε μια σχετική πτώση των τιμών, λόγω της επιβράδυνσης της ανάπτυξης τόσο στην Ευρώπη όσο και στις Η.Π.Α., της πτώσης της ζήτησης λόγω των πολύ υψηλών τιμών και της ανόδου του δολαρίου σε σχέση με το Ευρώ, οι τιμές παραμένουν σε εξωφρενικά υψηλά επίπεδα, σε σχέση με τις προβλέψεις που υπήρχαν πριν από τρία χρόνια.

Τι σημαίνει αυτό για την πράσινη επιχειρηματικότητα. Σημαίνει ότι στο τελευταίο διάστημα έχει ανατραπεί ο ενεργειακός και ερευνητικός σχεδιασμός σε ολόκληρο τον πλανήτη, σε ό,τι αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ανάπτυξη περισσότερο αποδοτικών -και κατά συνέπεια και καθαρότερων- τεχνικών καύσης των υδρογονανθράκων.

Πάρτε για παράδειγμα μια σχετικά ώριμη ανανεώσιμη πηγή όπως είναι η αιολική ενέργεια. Με τις σημερινές τιμές των καυσίμων τα σημεία που το αιολικό δυναμικό επιτρέπει την ανάπτυξη επενδύσεων (ακόμα και χωρίς επιδοτήσεις), έχουν πολλαπλασιαστεί. Είναι κυριολεκτικά δεκάδες χιλιάδες σε ολόκληρο τον κόσμο. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να αναπτυχθεί η αιολική αγορά όχι μόνο σε αναπτυγμένες οικονομίες όπως αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και σε δεκάδες αναπτυσσόμενες χώρες, όπου ως τώρα η έλλειψη θεσμικού πλαισίου και η αδυναμία του κρατικού προϋπολογισμού για επιδοτήσεις καθιστούσε κάθε σχετική σκέψη απαγορευτική.

Αντίστοιχα κάτι τέτοιο είναι πιθανόν να ισχύσει λόγω οικονομικών κλίμακας που δημιουργεί

η αυτοματοποίηση λόγω των πολύ μεγαλύτερων ποσοτήτων παραγωγής και στην αγορά των φωτοβολταϊκών, όπου ήδη τα ύψη των επιδοτήσεων που είχαν σχεδιαστεί στο παρελθόν δεν ανταποκρίνονται στη νέα πραγματικότητα των τιμών και της τεχνολογικής και παραγωγικής εξέλιξης.

Αντίστοιχα έχουν αλλάξει τελείως τα δεδομένα και σε ό,τι αφορά τους οικονομικούς υπολογισμούς σε παγκόσμιο επίπεδο σε ό,τι αφορά την εξοικονόμηση ενέργειας. Τα περισσότερα κτίρια π.χ. στον κόσμο είναι -με τις σημερινές τιμές των καυσίμων- μη αποδοτικά από πλευράς εφαρμογής τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας.

Ίδιως αν λάβουμε υπ' όψη μας ότι για λόγους αδυναμιών στη λειτουργία των αγορών (μυωπική χρήση τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας λόγω μη υπολογισμού της πραγματικής διάρκειας ζωής των κτιρίων, διαφορά ιδιοκτήτη με κατασκευαστή κ.λπ.), οι τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας στα κτίρια εχρησιμοποιούντο λιγότερο απ' ό,τι θα ήταν οικονομικά αποδοτικό ήδη πριν την αύξηση των τιμών των καυσίμων.

Ας έρθουμε τώρα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής;

Σήμερα -σε ολόκληρο τον κόσμο- έχει γίνει πλέον αντιληπτή τόσο η έκταση όσο και οι επιπτώσεις του φαινομένου. Ακόμα και στις ΗΠΑ (όπου υπήρχαν οι περισσότεροι σκεπτικιστές), και οι δύο προεδρικοί υποψήφιοι υιοθετούν εξαιρετικά φιλόδοξα προγράμματα καταπολέμησης των κλιματικών αλλαγών. Επίσης στις δύο ταχύτερα αναπτυσσόμενες μεγάλες αναδυόμενες οικονομίες, στην Ινδία και στην Κίνα, αρχίζει να γίνεται πλέον συνείδηση ότι το κόστος της κλιματικής αλλαγής είναι οικονομικά απαγορευτικό για να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο μόνο με μέτρα προσαρμογής (adaptation). Καταλυτικό ρόλο στην διαφαινόμενη αυτή μετακίνηση διαδραματίζει το ταχύτερο -απ' ό,τι οποιοδήποτε προέβλεπε- λιώσιμο των παγετώνων στα Ιμαλάια, που αν δεν ανακοπεί, θα επηρεάσει καταλυτικά τη διαθεσιμότητα νερού για πολλές εκατοντάδες εκατομμύρια κατοίκους και στις δύο χώρες.

Οι εξελίξεις αυτές είναι πάρα πολύ σημαντικές γιατί η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής απαιτεί συλλογική δράση και δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί με τις προσπάθειες μίας μόνο χώρας ή μίας ομάδας κρατών, ακόμα κι αν είναι τόσο μεγάλη και σημαντική όπως είναι η Ε.Ε. Αυτό συμβαίνει διότι οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, από όποια πηγή και αν προέρχονται, επηρεάζουν το σύνολο του πλανήτη.

Με τα δεδομένα αυτά υπάρχει λοιπόν σοβαρή πιθανότητα να επιτευχθεί μια παγκόσμια συμφωνία το 2009 -στη διάσκεψη της Κοπεγχάγης- για τον δραστικό περιορισμό των αερίων του θερμοκηπίου σε ολόκληρο τον κόσμο.

Πως θα επιτευχθεί αυτό; Σε ένα κόσμο στον οποίο εξακολουθούν να υπάρχουν δισεκατομμύρια άνθρωποι κάτω από το επίπεδο της απόλυτης φτώχειας και στον οποίο θα προστεθούν άλλα 2,5 δισεκατομμύρια στις αναπτυσσόμενες χώρες μέχρι τα μέσα του αιώνα, η λύση του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής δεν μπορεί να είναι ο περιορισμός της ανθρώπινης οικονομικής δραστηριότητας. Γιατί απλούστατα αυτό δεν πρόκειται ποτέ να γίνει αποδεκτό από τα 3/4 του πλανήτη που αποζητούν ένα «δυτικό» επίπεδο ζωής.

Η λύση είναι η έρευνα, ανάπτυξη και ταχύτατη διάδοση σε ολόκληρο τον πλανήτη νέων τεχνολογιών, που θα επιτρέψουν την κλιματολογικά ουδέτερη οικονομική ανάπτυξη.

Ποιοί κλάδοι θα επηρεαστούν περισσότερο από αυτή την προσπάθεια που θα στηρίζεται στην καινούρια μετά το Κυότο συμφωνία και που θα εμφανιστούν νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες για την πράσινη επιχειρηματικότητα;

Θα απαριθμήσω τα σημαντικότερα μέτωπα στα οποία θα δοθεί η μάχη του περιορισμού των αερίων του θερμοκηπίου. Μέτωπα στα οποία θα επενδυθούν τρισεκατομμύρια δολάρια στις επόμενες δεκαετίες.

Θα τα αναφέρω χωρίς ιεράρχηση, μια που η διεθνής τάση -λόγω της εγγενούς αβεβαιότητας που υπάρχει σε σχέση με την έρευνα και ανάπτυξη νέων τεχνολογιών σε πολλούς και τελείως διαφορετικούς μεταξύ τους τομείς- είναι να κινηθούμε παράλληλα στα πολλά αυτά διαφορετικά μέτωπα και να αφήσουμε τις αγορές να επιλέξουν στην πορεία τις οικονομικότερες λύσεις για την μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου.

Έχουμε λοιπόν:

- Την εξοικονόμηση ενέργειας (τομέας που είναι όπως προανέφερα οικονομικά αποδοτικός ακόμα και χωρίς να ληφθούν υπ' όψη οι επιπτώσεις του φαινομένου του θερμοκηπίου).
- Τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (αιολική, ηλιακή, βιομάζα, γεωθερμία, κύματα, υδροηλεκτρικά κ.λπ.).
- Τεχνολογίες για καθαρότερη καύση των υδρογονανθράκων.
- Διακράτηση και αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα (CCS).
- Την πυρηνική ενέργεια.
- Τις τεχνολογίες για τη δημιουργία καθαρών καυσίμων (βιοκαύσιμα επόμενης γενιάς).
- Την δάσωση και αναδάσωση και τις νέες τεχνολογίες για τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου, που συνδέονται με την γεωργία.

Στους τομείς αυτούς η νέα συμφωνία θα ενθαρρύνει την προώθηση επενδύσεων καθώς και την έρευνα και ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και θα χρησιμοποιήσει προς τούτο διάφορα εργαλεία, όπως: η φορολόγηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, τα συστήματα περιορισμού και εμπορίας ρύπων (cap & trade), και οι αυστηρότεροι επι μέρους περιβαλλοντικοί κανονισμοί. Ποιό τελικά μίγμα θα υιοθετηθεί είναι πολύ νωρίς να συζητήσουμε μια που χωρίς να διευκρινιστεί στις λεπτομέρειές της η βούληση της νέας αμερικανικής κυβέρνησης, είναι αδύνατο να προχωρήσει ουσιαστικά η διαπραγμάτευση. Το βέβαιο είναι ότι με την ώθηση που δίδουν οι νέες δεσμεύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την μείωση των εκπομπών και τις ανανεώσιμες πηγές μέχρι το 2020, που μετατρέπονται πλέον σε ευρωπαϊκή νομοθεσία, η μετά το Κυότο εποχή και οι ευκαιρίες που την συνοδεύουν έχει ήδη αρχίσει.

Αν τώρα στις εξελίξεις που θα υπάρξουν σε ό,τι αφορά τη νέα συνθήκη για την κλιματική

αλλαγή, εφόσον αυτή τελικά επιτευχθεί, προστεθούν οι τεράστιες οικονομικές ανατροπές που φέρνει η άνοδος της τιμής των καυσίμων και η στροφή προς την αύξηση της ενεργειακής αυτοτέλειας στις ΗΠΑ, αλλά και σε πολλές ακόμα μεγάλες χώρες εισαγωγής ενέργειας, τότε πλέον ο παγκόσμιος επιχειρηματικός χάρτης σε ό,τι αφορά τις ευκαιρίες που προσφέρει η πράσινη οικονομία ανατρέπεται ολοσχερώς σε σχέση με ό,τι ίσχυε πριν από λιγότερο από ένα χρόνο από σήμερα.

Η πράσινη επιχειρηματικότητα δεν είναι λοιπόν μόνο μια παγκόσμια οικολογική ή κοινωνική αναγκαιότητα. Έχει επίσης ισχυρότατη οικονομική και πολιτική λογική. Σήμερα πλέον συνειδητοποιούμε ότι οι υδρογονάνθρακες, η καύση των οποίων δημιουργεί το μεγαλύτερο μέρος του περιβαλλοντικού προβλήματος, είναι πεπερασμένοι. Η ταχεία πρόοδος των αναπτυσσόμενων χωρών και κυρίως της Κίνας και της Ινδίας, δημιουργεί ολοένα αυξημένη ζήτηση για όλους τους παραγωγικούς πόρους και προπαντός για το πετρέλαιο, με συνέπεια την άνοδο των τιμών του, αλλά και τη συνέχιση της ενεργειακής εξάρτησης της Δύσης.

Το κλειδί της επίλυσης του προβλήματος, σε αυτό το πρωτόγνωρο για την ανθρωπότητα σκηνικό, είναι η προώθηση της «πράσινης» τεχνολογίας, που θα επιτρέψει την μείωση της εξάρτησης από το ολοένα και ακριβότερο πετρέλαιο και φυσικό αέριο, την ουδέτερη από πλευράς εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου οικονομική ανάπτυξη και τη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας.

Η πράσινη ενεργειακή τεχνολογία αποτελεί λοιπόν, για πολλούς λόγους, τη νέα μεγάλη βιομηχανία των αρχών του 21ου αιώνα. Οι χώρες που διαθέτουν ή αποκτούν υψηλού επιπέδου τεχνογνωσία για την ανάπτυξη και παραγωγή των προϊόντων που είναι αναγκαία για να υποστηρίξουν την πράσινη ενεργειακή τεχνολογία, θα έχουν σοβαρό πλεονέκτημα στο διεθνή οικονομικό ανταγωνισμό στα επόμενα χρόνια. Χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας τέτοιας, μικρής κατά τ' άλλα χώρας, είναι η Δανία στον τομέα των ανεμογεννητριών.

Για να μπορέσει μια χώρα να συμμετάσχει στη νέα αυτή αγορά, όχι ως απλός καταναλωτής αλλά και ως παραγωγός και να μεγιστοποιήσει τα σχετικά οικονομικά οφέλη, χρειάζεται να την προσεγγίσει με ρεαλισμό και αυτογνωσία. Οι τομείς στους οποίους μπορεί μια χώρα -και ιδίως μια μικρότερη σχετικά χώρα, όπως η Ελλάδα- να εξειδικευτεί δεν είναι απεριόριστοι. Αν σε δύο ή τρεις τομείς (π.χ. τεχνογνωσία και υλικά εξοικονόμησης ενέργειας, ηλιακή ψύξη-θέρμανση), αποδεικνύουμε ότι είμαστε διεθνώς ή σε ευρωπαϊκό επίπεδο ανταγωνιστικοί, τότε είμαστε αντικειμενικά σε καλό δρόμο.

Ειδικότερα σε ό,τι αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, για μια χώρα σαν τη δική μας μετά τις εξελίξεις σε ό,τι αφορά τις τιμές των καυσίμων και τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, αυτές αποτελούν πλέον ένα τεράστιο ανεκμετάλλευτο φυσικό πλούτο, για τον οποίο ισχύει το αντίθετο με ό,τι συμβαίνει στα καύσιμα, τα οποία όσο καιρό δεν χρησιμοποιούνται αποθηκεύονται για το μέλλον.

Στις ανανεώσιμες κάθε πνοή του αέρα κάθε ηλιαχτίδα που χάνεται ενώ θα μπορούσε να αξιοποιηθεί με τρόπο οικονομικά ανταγωνιστικό είναι μια ανεπανόρθωτη σπατάλη εθνικού πλούτου. Με αυτήν ακριβώς τη λογική ο Γκόρντον Μπράουν πριν μερικές εβδομάδες είπε ότι η Βόρειος Θάλασσα με την χρήση υπεράκτιων ανεμογεννητριών αποτελεί για τη χώρα του στο άμεσο μέλλον ένα φυσικό πλούτο με αξία αντίστοιχη με αυτή που έχει ο Περσικός Κόλπος από πλευράς πετρελαϊκών αποθεμάτων.

Κυρίες και κύριοι,

Οι αλλαγές που συντελούνται αναμένεται να δημιουργήσουν και ευκαιρίες για όσους μπορέσουν να προσαρμοσθούν και να επιδείξουν την ανάλογη ευελιξία. Ιδιαίτερα για τη χώρα μας, που διαθέτει τον φυσικό πλούτο που προανέφερα, διαγράφονται ευοίωνες προοπτικές, υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι όλοι -κράτος και ιδιώτες- θα δράσουμε άμεσα και αποτελεσματικά.

Εμείς από την πλευρά μας, σαν ΥΠ.ΕΞ., συμβάλλουμε στην προσπάθεια για εξοικονόμηση ενέργειας και για προώθηση της πράσινης επιχειρηματικότητας, σε τομείς όπου διαθέτουμε διεθνώς συγκριτικό πλεονέκτημα.

Κλάδοι της ελληνικής οικονομίας όπως ο κατασκευαστικός, οι μελετητικές εταιρείες, το αλουμίνιο μπορούν να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες και να αναπτύξουν λύσεις, φιλικές προς το περιβάλλον και ταυτόχρονα κερδοφόρες. Σημειώνω ότι με τους συλλογικούς φορείς όλων αυτών των κλάδων, η Γενική Γραμματεία ΔΟΣ & ΑΣ του ΥΠ.ΕΞ. έχει υπογράψει Πλαίσια Συνεργασίας, για την ανάληψη κοινών δράσεων.

Επίσης, η αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου μας για την αναπτυξιακή συνεργασία (ΥΔΑΣ-HELLENIC AID), σε συνεργασία με το ΚΑΠΕ, υπέγραψε πριν μερικές εβδομάδες σχετικό μνημόνιο συνεργασίας με την USAID για προγράμματα αναγνώρισης επενδύσεων

σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και εξοικονόμησης ενέργειας σε κτηριακές εγκαταστάσεις σε 9 επιλεγμένες χώρες της Ενεργειακής Κοινότητας Ν.Α. Ευρώπης.

Κλείνοντας, θα ήθελα να επισημάνω ότι το ζητούμενο για τη χώρα μας είναι να μπορέσουμε να αποκομίσουμε πολλαπλά οφέλη, όχι μόνο μαζί με τους πολλούς, τα δισεκατομμύρια ανθρώπων στον πλανήτη, που στις αμέσως επόμενες δεκαετίες θα στραφούν προς την κατανάλωση των πράσινων προϊόντων, αλλά και συμμετέχοντας στην περιορισμένη ομάδα χωρών που θα αναπτύσσουν, θα αξιοποιούν και θα πωλούν στους υπολοίπους την αντίστοιχη τεχνογνωσία και προϊόντα

---

* Παρουσίαση των πολιτικών του ΥΠ.ΕΞ. από τον Γενικό Γραμματέα Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Αναπτυξιακής Συνεργασίας, και Ειδικό Εκπρόσωπο για θέματα κλιματικής αλλαγής κ. Θεόδωρο Σκυλακάκη, στο περίπτερο του Υπουργείου στην 73η Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης.